

Ted Lindquist 2025-04-30

Er referens: KN2025/00089

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kärnkraftkommunernas yttrande över Statskontorets förslag till en ändamålsenlig och effektiv organisering av det tekniska stödet för kärnsäkerhet och strålskydd (2025:1).

Remissen

Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) har fått rubricerade remiss för yttrande. KSO:s styrelse har den 21/3 2025 uppdragit åt Presidiet och KSO- samordnaren att avge ett yttrande. Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 6 maj 2025.

I rapporten föreslår Statskontoret att regeringen inrättar en teknisk stödorganisation (TSO) för att stärka kompetens- och utredningsstödet inom kärnsäkerhet och strålskydd. Analysen visar att stödet i dag inte är tillräckligt effektivt och ändamålsenligt utformat för att skapa förutsättningar att bygga ut kärnkraften. En TSO kan förbättra den nationella kompetensförsörjningen, det internationella samarbetet och stärka stödet till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), bland annat i myndighetens arbete med att bereda ansökningar om nya kärnkraftsreaktorer. Vidare föreslås att TSO:n bör vara en intern funktion hos myndigheten och en uppgift i Strålsäkerhetsmyndighetens instruktion.

Inledning

KSO är sedan 1977 ett samarbetsorgan för kommuner med kärntekniska anläggningar och kärnavfallsanläggningar. Samarbetsorganet lämnar gemensam service till medlemskommunerna och de tre lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar i operativ drift. För närvarande har KSO följande medlemmar: Nyköpings kommun, Oskarshamns kommun, Varbergs kommun och Östhammars kommun. Oskarshamn, Varberg och Östhammar har kärnkraftverk och kärnavfallsanläggningar i operativ drift och det finns sedan 1981 statliga insynsorgan i form av lokala säkerhetsnämnder i dessa kommuner. Så var fallet även i Kävlinge kommun/Barsebäcksverket och Nyköpings kommun/Studsvik fram till den 10 januari 2023 då dessa två säkerhetsnämnder avvecklades.

Yttrande

KSO anser rent allmänt att lagstiftningen måste säkerställa att energisystemet och kärntekniken är robust och tillförlitligt, med högt ställda säkerhetskrav gällande uppförande, drift, avfallshantering och avveckling. Systemet måste vara konstruerat för att även fungera i tider av krig och kris, särskilt med beaktande av oroliga säkerhetspolitiska läget. Systemet måste utgå från en lösning som säkerställer drift över en lång tid samt ett system för framtida avfallshantering och framtida avveckling.

KSO vill i detta sammanhang även framhålla vikten av att berörda statliga myndigheter har tillräckliga resurser och kompetens för att kunna hantera och utöva tillsyn över befintlig kärnkraft samt ansökningar och tillståndsprövningar enligt det nya provningssystemet, som behöver hanteras på ett kompetent och effektivt sätt. KSO ställer sig positivt till Kärnkraftsprövningsutredningens förslag införandet av stegvis provning i kärntekniklagen och anser att detta skapar en ökad tydlighet. KSO tillstyrker att instansordningen ändras så att Strålsäkerhetsmyndigheten beslutar om alla tillstånd till kärnteknisk verksamhet enligt kärntekniklagen.

Kärnkraftskommunerna har varit representerade i SSM:s samverkansplattform för långsiktig kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet och vill därför understryka att myndigheten i flera rapporter till regeringen påtalat det som rapporten nu poängterar att en stor utmaning för kärnkraftsindustrin och myndigheten är den långsiktiga kompetensförsörjningen inom området. Långsiktig finansiering från staten i första hand är också av vikt för att klara kompetensutvecklingsbehovet. Det finns också ett behov av att examinera flera inom kärnteknik och strålskydd, som sedan kan rekryteras av kärnkraftssektorn. Även attraktionsfrågorna för att attrahera studenter till dessa utbildningar och kärnkraftssektor är viktiga i sammanhanget.

När det gäller Statskontorets rapport ställer sig Kärnkraftskommunerna bakom förslaget om att regeringen inrättar en teknisk stödorganisation (TSO) för att stärka kompetens- och utredningsstödet inom kärnsäkerhet och strålskydd. Detta eftersom myndighetens analys visar att stödet för närvarande inte är tillräckligt effektivt och ändamålsenligt utformat för att skapa förutsättningar att bygga ut kärnkraften i enlighet med regeringens Färdplan för ny kärnkraft i Sverige. KSO noterar att det i rapporten föreslås ett kompetens- och utredningsstöd internt hos SSM för att myndigheten ska ha möjlighet att stärka utredningsstödet i närtid för att kunna ha möjlighet att hantera en eller flera ansökningar i enlighet med regeringens ambitioner.

Både myndigheten och kärnkraftsindustrin har behov av kompetens- och utredningsstöd inom kärnsäkerhet och strålskydd. Myndigheten har särskilt behov av kompetens för att utföra analyser och beräkningar som underlag till myndighetens provningar av tillståndsansökningar. Samtidigt noterar KSO att det finns skilda meningar mellan SSM och industrin om teknik- och stödfunktionen ska organiseras internt hos myndigheten eller såsom en fristående extern TSO-funktion. KSO anser att det är angeläget med en oberoende intern TSO-funktion hos myndigheten för att undvika eventuella intressekonflikter. Förhållandet att den föreslagna TSO-funktionen går att etablera på kortare tid måste också vägas in. Samtidigt bedömer KSO att förslaget om att göra en uppföljning av den föreslagna interna TSO-funktionen inom myndighetens organisation efter tidigast ett år i operativ drift är motiverat. Inte minst med tanke på att det fortfarande finns en del oklarheter och osäkerheter rörande förutsättningarna för utbyggnad av ny kärnkraft i landet.

Kärnkraftskommunerna vill också ta upp ett annat område som får anses viktigt för den svenska energiförsörjningen och det rör säker drift av existerande kärnkraftverk i operativ drift. För närvarande ligger fokus i stor utsträckning på nya innovativa reaktortyper som just nu befinner sig på ett mycket intressant utvecklingsstadium, exempelvis SMR. Samtidigt är det av stor vikt för svensk energiförsörjning att existerande svenska kärnkraftverk, som byggdes under 1970- och 1980-talen, fortsatt kan drivas säkert och med hög tillförlitlighet. Detta kräver stort fokus inte bara på innovation, utan framför allt på underhåll av äldre tekniska system och komponenter. Den långsiktiga kompetensförsörjningen hos både myndigheter, industri och akademi är då av stor vikt. Resurser till underhåll av äldre reaktorer och till långsiktig kompetensförsörjning inom både industri och statliga myndigheter får därför anses som viktigt under kommande år. I sammanhanget är förstås även pågående förstudier kring eventuell livstidsförlängning av befintliga reaktors drifttid av intresse.

Ted Lindquist 2025-04-30

FÖR KÄRNKRAFTSKOMMUNERNAS SAMARBETSORGAN (KSO)

Andreas Erlandsson
Ordförande KSO

Ann-Charlotte Stenkil
Vice ordförande KSO

Enligt uppdrag!

Ted Lindquist
KSO- samordnare